

TÜRK KÖKENLİ ÇOCUKLARIN ALMANYA'DAKİ ÇOCUK KÜTÜPHANELERİNDE NİTELİKLİ TÜRKÇE KİTAPLARA ERİŞİM İMKÂNLARININ İNCELENMESİ

Prof. Dr. Asiye KAKIRMAN YILDIZ
Marmara Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi,
Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü
akakirman@marmara.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0001-7403-1422>

ÖZ

Çocukların dil gelişiminin desteklenmesinde en önemli unsur, nitelikli çocuk edebiyatıdır. Nitelikli çocuk edebiyatı, çocukların ana dillerini doğru ve akıcı bir şekilde öğrenmelerini sağlarken aynı zamanda estetik zevk gelişimini de desteklemektedir. Almanya'da doğup büyüyen Türk kökenli göçmen çocukların dil gelişimleri incelendiğinde, Almancayı ana dillerinden daha iyi bildikleri görülmüş; ana dillerinde konuşmakta, okumakta ve okuduğunu anlamakta zorlandıkları tespit edilmiştir. Bu noktada uygulanabilecek en etkili çözüm anadilde nitelikli çocuk kitabı okumaktır. Fakat Almanya'daki çocukların Türkçe çocuk kitaplarına erişimlerinin sınırlı olduğu tespit edilmiştir. En önemli kaynak merkezinin çocuk kütüphaneleri olması beklenirken, Almanya'daki çocuk kütüphanelerinde yer alan Türkçe çocuk kitaplarının son derece sınırlı olduğu görülmektedir. Bu çalışmanın amacı, seçili örnekleme çerçevesinde, Almanya'daki çocuk kütüphanelerinde yer alan Türkçe çocuk kitaplarını nitelik ve nicelik açısından tespit etmektir. Bu noktadan hareketle, Almanya'nın Bonn, Brühl, Düsseldorf ve Berlin Halk Kütüphanelerinde yer alan Türkçe çocuk koleksiyonları incelenmiştir. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden yararlanılmıştır. Araştırmanın yapılacağı kütüphanelerin faaliyetlerini yerinde incelemek için gözlem yapılmış; birincil veri toplamak için belgesel tarama metodu kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk kütüphanesi; anadil; Almanya; göçmen; okuma kültürü, çocuk edebiyatı.

AN EXAMINATION OF THE ACCESS OPPORTUNITIES OF CHILDREN OF TURKISH ORIGIN TO QUALITY TURKISH BOOKS IN CHILDREN'S LIBRARIES IN GERMANY

ABSTRACT

The most important element in supporting children's language development is quality children's literature. Quality children's literature enables children to learn their mother tongue accurately and fluently while also supporting the development of aesthetic taste. When the language development of immigrant children of Turkish origin born and raised in Germany was examined, it was seen that they speak German better than their mother tongue; it was found that they have difficulties speaking, reading and understanding what they read in their mother tongue. The most effective solution at this point is to read quality children's books in their mother tongue. However, it has been determined that children in Germany have limited access to Turkish children's books. While children's libraries are expected to be the most important resource centers, it is observed that Turkish children's books in children's libraries in Germany are extremely limited. The aim of this study, within the framework of a selected sampling, is to determine the quality and quantity of Turkish children's books in children's libraries in Germany. Based on this point, the Turkish children's collections in the Bonn, Brühl, Düsseldorf and Berlin Public Libraries in Germany were examined. Qualitative research methods were utilized in the research. Observations were made to examine the activities of the libraries where the research would be conducted on-site; A documentary survey method was used to collect primary data.

Keywords: Children's library; mother tongue; Germany; immigrant; reading culture, children's literature.

GİRİŞ

Almanya, Türk kökenlilerin de aralarında bulunduğu göçmen nüfusun yoğun olarak yaşadığı ülkelerden biridir. OECD (The Organisation for Economic Co-operation and Development/Ekonomik İş birliği ve kalkınma Teşkilatı) verilerine göre, ülkenin genel öğrenci başarı ortalaması yüksek olsa da 2023 PISA raporu (PISA, 2023), özellikle matematik ve fen bilimleri alanlarında artmaya devam eden bir performans düşüşünü ortaya koymuştur (NEP Studie,2025). Bu gerilemenin nedenini göçmen nüfusla ilişkilendiren Almanya Eğitim Bakanlığı'nın açıklamaları, Türkler de dâhil olmak üzere tüm göçmen grupların daha yakından incelenmesine yol açmıştır.

1960'lı yıllardan itibaren Almanya'ya göç etmeye başlamış olan Türkler, Almanya'daki en büyük göçmen nüfustur. 2025 yılı itibariyle sayısı 3.5 milyonu bulan Türk kökenli göçmenlerin (McAulliffe ve Oucho, 2025) Almanya'da dördüncü nesli yetişmekte ve bu nesil Almancayı Türkçeden daha iyi bilmektedirler (Alkan, 2023). Nitekim Türk kökenli göçmen çocukların Almancayı rahat ve doğru bir şekilde öğrenmesi için çocuk kütüphanelerinin çok önemli projeler yürüttüğü anlaşılmakla birlikte (Kakırman Yıldız, 2025), çocukların kendi anadillerinin desteklenmesi için yapılan çalışmaların çok sınırlı olduğu görülmektedir. Nitekim literatür incelendiğinde de bu görüş kanıtlanmaktadır.

Literatürde, düşük eğitim düzeyine ve alt sosyal katmanlara mensup ailelerin çocukları ile göçmen kökenli ailelerin çocuklarının, diğer ülkelerdeki akranlarına kıyasla eğitim hayatlarını daha düşük başarı notlarıyla tamamladığı ifade edilmektedir (Seefeld ve Syre, 2007; Michalak vd., 2015). Nitekim göçmen kökenli öğrencilerin ana dillerini evde ana dilde kitap okuma faaliyeti gibi yazılı bir destek olmaksızın, sadece sözel iletişim yoluyla edinmiş olmasının, akademik becerilerinde yetersizliğe yol açtığı tespit edilmiştir. Bu nedenle Almanya Eğitim Bakanlığı'nın ailelerden, göç dalgalarının ilk zamanlarında Almanya'da sıklıkla görülen “çocuklar okulda zorluk yaşamamasın diye evde Almanca öğretin” çabalarının durdurulmasını talep ettiği (Till, 2024) hatta ana okullarında çocukların kendi ana dillerinde kitap okumasını teşvik edecek çalışmalar yürüttüğü (Bibliotheksausweis zum Schulstart, 2024; McAulliffe , 2024; Der zentralbibliothek Berlin, 2024; Ministerium für familie, kinder, jugend, kultur und Sport, 2013; Akademie für Innovative...., 2025; Bonn Stadtbibliothek, 2024) bu çalışmaların odak noktasına ise “okuma teşviki” çalışmalarını koyduğu görülmektedir (Kakırman Yıldız, 2025).

Bu doğrultuda, okul içi ve okul dışı birçok etkinlik aracılığıyla her toplumsal kesimden çocuk ve gencin okumaya özendirilmesi ve okuma becerilerinin geliştirilmesi hedeflendiği anlaşılmaktadır. Bazı eyaletlerde hayata geçirilen özel programlar sayesinde, çocuk kütüphanelerinin anaokulları ve okullarla iş birliği içinde, okumayı teşvik eden yaratıcı etkinliklerin geliştirilmesine önem verildiği görülmektedir (Kakırman Yıldız, 2025). Nitekim okul öncesi dönemden başlayarak çocukların en önemli öğrenme merkezi olarak kullanılması gereken çocuk kütüphanelerinin (Kakırman Yıldız, 2019a; Kakırman Yıldız, 2019b; Kakırman Yıldız, 2020) eğitimde fırsat eşitliğini güçlendirme ve dezavantajlı grupların başarı düzeylerini yükseltme amacını taşıdığı bilinmektedir.

Fakat bu noktada, akranlarıyla birlikte okula giden ve resmi dil olan Almanca eğitim alan göçmen çocukların, kendi anadillerini korumak ve unutmamak için çocuk kütüphanelerinden yeterince faydalanamadığı görülmektedir (Kakırman Yıldız, 2025). Nitekim Almanya'daki çocuk ve halk kütüphanelerinde yer alan Türkçe çocuk koleksiyonu incelendiğinde, çocukların kendi anadillerinde erişim sağlayabilecekleri nitelikli Türkçe çocuk edebiyatı sayısının oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Alman Eğitim Bakanlığının göçmen çocukların ana dil gelişimlerinin desteklenmesi amacıyla başlattığı “okuma teşviki” projesine uygun olmayan bu durumun detaylı bir analizinin yapılması, yurtdışında yaşayan çocukların anadilde yayına erişim sorununun tespit edilmesi açısından son derece önemlidir.

ANADİLDE YETKİNLİĞİN ÖNEMİ

İş gücü antlaşması ile 1960'lı yıllardan itibaren Almanya'ya göç etmiş olan Türk ailelerin, 2025 yılı itibarıyla Almanya'da dördüncü nesli yetişmektedir. Almanya'daki Türk kökenli göçmen çocukların dördüncü neslinin anadil yetkinliği incelendiğinde, kendilerinden önceki nesillerin aksine, anadile hâkimiyetin gittikçe zayıfladığı, Almancanın anadilden daha iyi bilindiği görülmektedir (Kakırman Yıldız, 2025). Bu grubun en belirgin özelliklerinden biri, günlük iletişimde Almanca'yı akıcı bir biçimde kullanabilmeleridir. Ancak bu dil biçimi, yazılı ve sözlü dilde hem içeriksel hem de yapısal farklılıklar barındırdığı için, eğitim dili olan akademik Almanca'dan farklı bir yapıya sahiptir. Bu durum, göçmen öğrencilerin PISA gibi uluslararası ölçekli değerlendirmelerde başarısız olmasının temel nedenlerinden biri olarak gösterilmektedir (Tan, 2018).

PISA değerlendirmelerindeki başarısızlığın nedeni olarak gösterilen göçmen kökenli çocukların okula giden ve Almanca bilen çocuklar olduğu düşünüldüğünde, burada farklı bir sorunun olduğu görülecektir. Nitekim temel sorun dili kullanma becerisi değil okuduğunu anlamama sorunudur. Bu sonuçlar aynı zamanda, kendi anadillerinde yetkin olmayan insanların düşünce becerilerinin gelişmediğinin bir göstergesi olarak da okunabilir. Dolayısıyla hangi dilde olursa olsun, kişilerin okuduklarından anlam çıkarabilmeleri için, önce kendi anadillerinde üst düzey düşünme becerilerine sahip olmaları gerektiği açıktır.

Okuduğunu anlama becerisi, yalnızca metni seslendirmekten ibaret olmayan, çok bileşenli bir süreçtir. NEP Raporu'nda (2025) okuduğunu anlama, okumanın beş temel bileşeninden biri olarak tanımlansa da, bu sürecin sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesi, çocuğun okuduğu metinle ilgili ön bilgilere, deneyimlere ve bilişsel süreçlere hâkim olmasını ve bu hâkimiyetin metinle etkileşimini gerektirir (Kintsch ve Kintsch, 2005). Nitekim okuma sürecinde edinilen bilgiler; inceleme, sınıflama, ilişkilendirme, sorgulama ve değerlendirme gibi zihinsel işlemlerden geçirilir ve analitik bir sürece girerek okuyucunun önceki tecrübeleriyle iletişim kurar, ardından anlamlı ve yeni bir yapı ortaya çıkarır (Yıldız ve Akyol, 2011). Aksi takdirde yapılan sadece mekanik bir okuma olacaktır.

Literatürde, "papağan okuma" (parrot reading) ya da "kelime seslendirme" (word calling) olarak da adlandırılan mekanik okuma, metnin akıcı bir şekilde okunmasına rağmen anlamlandırılmadığı durumları ifade etmektedir. Stanovich (1986), bu tür öğrencileri kelimelerin kodlarını çözebilen ancak yeterli anlama düzeyine ulaşamayan bireyler olarak tanımlarken, Hamilton ve Shinn (2003) de benzer şekilde, akıcı okuyan ancak metnin anlamını kavramakta yetersiz kalan öğrencilerden söz etmektedir. Cartwright ise bu öğrencilerin metni akıcı bir biçimde seslendirebildiklerini, ancak metnin ana fikrini veya ayrıntılarını aktarmakta zorlandıklarını belirtmektedir (Aktaran Garip ve Karadağ, 2024). Başka bir ülkede yaşayan ve anadilini akademik olarak kullanamayan göçmen kökenli öğrencilerle çalışan öğretmen görüşlerine göre bu öğrenciler, dilin kod çözme becerilerini edinmiş, metinleri akıcı bir biçimde seslendirebilir hâle gelmişlerdir. Ancak dile yeterince hâkim olmamaları nedeniyle okuduklarını anlamakta güçlük yaşamaktadırlar (Ağcadağ Çelik, 2019). Dolayısıyla, kendi anadili de olsa hedef dilde yeterli düzeyde yetkinlik geliştiremeyen öğrencilerin, okuduğunu anlama becerilerinde de sorunlar yaşaması kaçınılmazdır.

ALMANYA'DA ÇOCUK KÜTÜPHANELERİNİN YAPISI

Almanya'da kütüphaneler, 1945'te Federal Almanya Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla birlikte şekillenen federal sistemin bir yansıması olarak, her eyaletin kendi kültür politikaları çerçevesinde yönetilmektedir (Seefeldt ve Syre, 2007). Halk kütüphaneleri genellikle Stadtbibliothek, Bezirksbibliothek, Bücherei ya da Gemeindebücherei adlarıyla anılmakta olup, bu kurumların işleyişini, hizmet alanlarını veya personel yapısını düzenleyen merkezi bir "kütüphane yasası" bulunmamaktadır (Scheffler ve Schmidt, 2018). Bu nedenle, kapsamlı bir kütüphane ağına sahip büyük şehirlerde sistemin yönetimini üstlenen merkez kütüphanelerden, gönüllülük esasına dayalı olarak tek kişi tarafından idare edilen küçük yerel kütüphanelere kadar çeşitlilik gösteren bir yapı söz

konusudur. Bununla birlikte, tüm halk kütüphanelerinde toplumun her kesimine ücretsiz bilgi ve medya erişimi sunmak ortak bir ilke olarak benimsenmiştir (Bibliotheken, 2024).

Büyük kentlerde merkez kütüphane işlevi gören kurumlar, şube kütüphaneleriyle birlikte bir bütünlük oluşturmaktadır. Bu sistem içerisinde çocuk ve gençlik kütüphaneleri ayrı bir bölüm olarak yer almakla birlikte Almanya genelinde bağımsız çocuk kütüphanelerinin sayısı oldukça sınırlıdır (Seefeldt ve Syre, 2007). Ayrıca Türkiye’de giderek yaygınlaşan “bebek kütüphanesi” uygulamasına ise Almanya’da rastlanmamaktadır.

Alman kütüphane istatistikleri Deutsche Bibliotheksstatistik (DBS) 2024 verilerine göre Almanya’da 6.965 halk kütüphanesi ve bunlara bağlı 8.769 şube kütüphane faaliyet göstermektedir. Bu rakamlar, yaklaşık 83 milyon nüfusa sahip ülkede toplam 15.734 halk ve çocuk kütüphanesinin bulunduğu ortaya koymaktadır (DBS, 2024).

Almanya’daki çocuk ve halk kütüphanelerine ilişkin hizmet politikaları incelendiğinde, bu kurumların temel amacının yalnızca halkın okuma alışkanlıklarını geliştirmek ve bilgiye erişim gereksinimlerini karşılamakla sınırlı olmadığı görülmektedir. Kütüphaneler, aynı zamanda medya ve bilgi kaynaklarını erişilebilir kılarak, farklı sosyoekonomik gruplardan gelen bireylerin kültürel ve eğitsel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik kapsamlı çalışmalar yürütmektedir (Netzwerk Bibliothek Medienbildung, 2024).

Çocuk ve halk kütüphanelerinin okuma alışkanlıklarının geliştirilmesine katkısı değerlendirildiğinde, Alman Kütüphaneler Birliği’nin 2019 yılından bu yana Federal Eğitim ve Araştırma Bakanlığı (BMBF) ile yürüttüğü iş birliklerinin sürdürülebilir bir okuma kültürünün inşası açısından büyük önem taşıdığı görülmektedir (Netzwerk Bibliothek Medienbildung, 2024). Bakanlığın hem Alman Kütüphaneler Birliği’ne hem de Stiftung Lesen (Okuma Vakfı) gibi kuruluşlara sağladığı destek, Almanya’daki okuma kültürünün sürekliliğini güvence altına alan önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Ancak Türk kökenli göçmen çocukların kendi anadillerinde desteklenecekleri bir yapının olmaması, Türk ailelerin ve çocukların kütüphane kullanımına engel oluşturmaktadır.

YÖNTEM VE BULGULAR

Bu çalışmada elde edilen verilerin değerlendirilmesinde nitel araştırma yöntemlerinden belgesel tarama yöntemi tercih edilmiştir. Bu yöntem, belirli bir amaç doğrultusunda mevcut kaynakların sistematik bir biçimde belirlenmesi, incelenmesi, not edilmesi ve bilimsel ölçütler çerçevesinde değerlendirilmesi süreçlerini kapsamaktadır (Karasar, 2016; Creswell, 2007).

Almanya’daki çocuk kütüphanelerinde yer alan Türkçe çocuk kitaplarını nitelik ve nicelik açısından tespit etmeyi amaçlayan bu çalışmada, Bonn, Berlin, Brühl ve Düsseldorf Şehir Kütüphanelerinde yer alan Türkçe çocuk koleksiyonları incelenmiştir. Bu kütüphanelerde yer alan çocuk kitaplarının bir envanteri çıkarılmış, pek çoğunun eski tarihli olduğu tespit edilmiş ve içlerinden bazılarının çocuk edebiyatına uygun olmayan nitelikler taşıdığı görülmüştür.

Bulgular

Almanya’daki Türk kökenli göçmen çocukların anadil kazanımının desteklenmesi gerektiği savunulurken, çocukların anadilde yayınlara erişimde sıkıntı yaşadığının tespit edilmiş olması önemli bir problemdir. Nitekim hem Alman Eğitim Bakanlığının hem de eğitim kurumlarının göçmen çocukların anadilde kitap okumasını tavsiye etmiş olmakla birlikte, Almanya’daki çocuk kütüphanelerinde nitelikli yayınlara erişim olanaklarının kısıtlı olduğu görülmektedir. Kütüphanelerde yer alan çocuk kitaplarının hem nitelik hem de nicelik olarak eksik ve yetersiz olması, çocukların anadillerinde kitap ödünç alma davranışını da etkilemektedir.

Resim 2. Düsseldorf Şehir Kütüphanesi Çocuk Kütüphanesi Bölümü, Türkçe çocuk kitapları bölümü

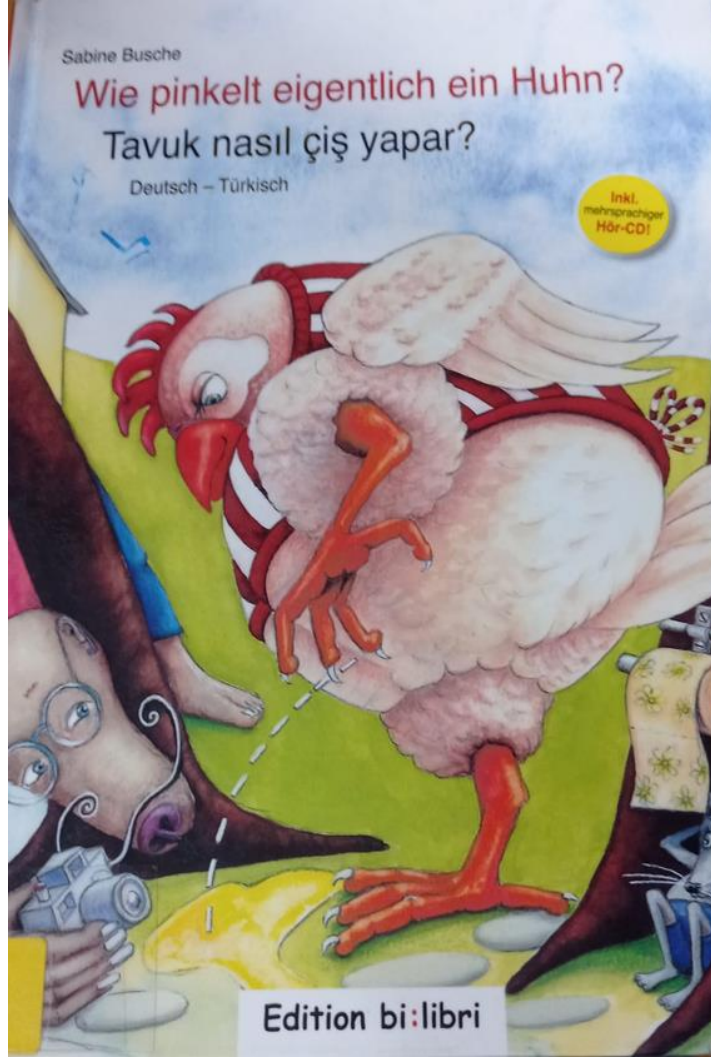

Resim 3. Berlin Şehir Kütüphanesi Çocuk Kütüphanesi Bölümü, Türkçe çocuk kitapları bölümü

Resim 4. Brühl Şehir Kütüphanesi Çocuk Kütüphanesi Bölümü, Türkçe çocuk kitapları bölümü

Resim 1, 2, 3 ve 4'te de görüldüğü üzere, örneklem olarak seçilmiş olan şehir kütüphanelerindeki Türkçe çocuk kitabı koleksiyonu son derece yetersizdir. Bu kitapların nitelikleri incelendiğinde ise, Resim 5 ve 6'da da görüldüğü üzere, illüstrasyon açısından günümüz Türk çocuk edebiyatının iyi örneklerinden oldukça uzak görünmektedir. Nitekim resim 5'te tavuk çişini yapmakta, tavuğun çişini yaptığı bölgeyi elinde kamerasıyla yere eğilip çekmeye çalışan bir domuz görseli yer almaktadır. Bahsedilen çalışmanın, sayıları son derece az olan çocuk koleksiyonu içinde yer alması, Almanya'daki Türk çocuklarının nitelikli çocuk edebiyatı zevki için son derece zarar vericidir. Ayrıca resim 6'da yer alan balta görüntüsü ve insansı bir imajla üzeri çıplak şekilde güneşlenen tavuk görüntüsü, 0-12 yaş arasındaki çocukların erişimine sunulan çocuk kitabının, nitelikli çocuk edebiyatı kriterlerine göre düşük bir nitelikte olduğu düşünülmektedir.

Resim 5. Çocuk kütüphanesinde yer alan Almanca- Türkçe çocuk kitabı

Resim 6- Tavuk Nasıl Çiş Yapar? adlı kitaptan bir bölüm

Resim 7 incelendiğinde ise, Türk kökenli göçmen çocukların günlük dilde kullandıkları kelimelerin Türkçe karşılıklarını öğretmeyi amaçlayan bir kitapta “Das Müsli” kelimesinin, günümüz Türkçesinde mısır gevreği dediğimiz yiyeceğin kahvaltılık bulamaç olarak çevrildiği görülmektedir. Bu güncel olmayan çevirinin yer aldığı kitabın kütüphane koleksiyonunda yer almaya devam etmesinin, çocukların yetersiz düzeyde olan ana dillerini çok daha cılız hale getireceği açıktır.

Resim 7. Almanca – Türkçe bir kitabın çeviri görseli

Almanya'nın yoğun Türk göçmen nüfusa sahip şehirlerinden olan Bonn, Brühl, Berlin ve Düsseldorf şehir kütüphanelerinin çocuk bölümleri incelendiğinde, koleksiyonda yer alan çalışmaların 2006 ile 2022 yılları arasında yayımlanmış olduğu görülmektedir. Tablo 1'de erişilebilen listesi verilen Türkçe çocuk kitaplarının, 4 şehir kütüphanesinin toplam koleksiyonu içinde yalnızca 365 tane olması, Türk çocuklar ve ailelerin anadilde nitelikli çocuk edebiyatına erişmesi için son derece yetersizdir.

Tablo 1: Berlin, Bonn, Brühl ve Düsseldorf Şehir Kütüphanelerindeki Türkçe Çocuk Kitapları Listesi

Yazarı	Kitabın Adı	Yıl
Melanie Joyce	2 Yaş İçin Öyküler	2022
Melanie Joyce	Evimize Gelen Dev	2019
Nanna Nebhöver	Kimler Hala Uyumadı	2022
Schreiber-Wicke, Edith	Berke, Bu Ne Öfke?	2019
Yazarı yok	Türkçe Okuma Kitabı : [Türkisch & Deutsch]	2019
Yazarı yok	Nasreddin Hoca'dan En İyi Fıkralar = Die Besten Geschichten Von Nasreddin Hodscha	2019
Ulrike Fischer,	Im Zoo = Hayvanat Bahçesinde	2018
Heather Maisner	Minik Ayıcıklar Okula Gidiyor	2017
Heather Maisner	Minik Ayıcıklar Alışverişe Gidiyor	2018
Heather Maisner	Minik Ayıcıklar Pikniğe Gidiyor	2018
Katharina E. Volk	Der Schlaue Kleine Elefant = Akıllı Küçük Fil	2018
Doreen Cronin	Yazı Yazan İnekler	2018
Arzu Gürz Abay	Leyla Und Linda Feiern Ramadan = Leyla Ve Linda Ramazanı Kutluyorlar	2016
Catherine Metzmeier	Zoe & Theo Auf Einem Geburtstag / Zoe Ve Teo Doğumgününe Gidiyor	2016
Brigitte Weninger	Geçmiş Olsun Pauli / Gute Besserung, Pauli	2015
Catherine Metzmeier	Zoe & Theo Im Dinosaurier-Museum = Zoe Ve Teo Dinozor Müzesinde	2016
Catherine Metzmeier	Zoe & Theo Malen Im Kindergarten / Zoe Ve Teo Anaokulunda	2016
Melike Günyüz	Keloğlan Im Land Der Verwirrung = Keloğlan Şaşkınlar Ülkesinde	2026
Lena Hesse	Eine Kiste Nichts / Bir Kutu Hiçbir Şey	2015
Heuer-Diakow, Sabrina	Kreşte	2015
Butschkow, Ralf	Arkadaşım Ambulans Doktoru	2014
Butschkow, Ralf	Arkadaşım Polis	2014
Susanne Böse	Auf Dem Bauernhof / Çiftlikte	2014
Feridun Oral	Ay Ne Zaman Gelecek?	2014
Ulrike Fisher	Beim Kinderarzt / Doktorda	2014
Amery, Heather	Çiftlik Öyküleri / Sürpriz Ziyaretçiler	2014
Paul Friester	Heule Eule / Sulu Göz Baykuş	2014
Brigitte Weninger	Pauli - Liebste Mama / Pauli - En İyi Anne	2014

Ulrike Rylance	Pia Sucht Eine Freundin / Pia Arkadaş Arıyor	2014
Jürgen Banscheraus	Muzip Oyunlar Ve Hızlı Fareler	2014
Yukiko Iwata	Rück Mal Ein Stück! / Biraz Yana Kayar Mıydın Lütfen?	2014
Ka Schmitz	Traum-Berufe / Hayalimdeki Meslekler	2014
Ralf Butschkow.	Arkadaşım Makinist	2013
Sevgi Ağcagül	Çocuk Tekerlemeler/ Türkische Kinderreime	2013
Melike Günyüz	Keloğlan Suskunlar Ülkesinde	2013
Störmer, Jessica	Nur Mut, Kurt! / Cesur Ol Korkut!	2013
Hesse, Lena	Was Besonderes / Çok Özel	2013
Hesse, Lena	Zoe & Theo In Der Bibliothek / Zoe Ve Theo Kütüphanede	2013
Hesse, Lena	Zoe & Theo Spielen Mama Und Papa / Zoe Ve Theo Evcilik Oynuyorlar	2013
Hesse, Lena	Zoe & Theo Versorgen Die Tiere / Zoe Ve Theo Hayvanları Besliyorlar	2013
Eric Carle	Aç Tırtıl	2012
Katrin Barth	Alles Über Fussball Und American Football / Futbol Ve Amerikan Futbolu	2012
Katrin Barth	Alles Über Schwimmsport / Yüzme Sporu	2012
Bilgin Adalı	Arkadaşım Papa	2012
Rachel Bright	Babam Ne İş Yapar?	2012
Davide Cali.	Çikolataya Bayılırım!	2012
Julia Donaldson ; Axel Scheffler	Değnek Adam	2012
Neslihan Küçük und Paul Langer	Lucy Liebt Böreks / Lucy Börek Seviyor	2012
Anna Kemp	Köpekler Bale Yapmaz	2012
Birgitta Reddig-Korn	Hallo, Liebe Maus! / Merhaba, Sevgili Fare!	2010
Carole Tremblay	Köpük - Kardan Adam Yapıyor	2012
Carole Tremblay	Köpük - Yeni Bir Şemsiye Alıyor	2012
Hannes Geiger	Komm Doch Rüber / Bu Tarafa Gel	2012
Arzu Gürz Abay	Lara Und Die Stadt Der Geheimnisse / Lara Ve Sırlar Şehri	2012
Julia Donaldson-Axel Scheffler	Maskeli Fare	2012
Markus Jabornegg Altenfels	Neue Nachbarn, Neue Freunde / Yeni Komsular, Yeni Arkadaşlar	2012
Charlotte Middleton	Oburcuk 'un Tırtılları /	2012
Julia Donaldson ; Axel Scheffler	Pırtık Tekir	2012
Susanne Böse	Das Sind Wir - Von Kopf Bis Fuß / Baştan Ayağa - İşte Vücudumuz	2012
Julia Donaldson-Axel Scheffler	Süper Kurti	2012
Susanna Davidson	Akıllı Tavşan İle Aslan	2012
Elif Kayhan	Bilmeceler Ninniler Tekerlemeler	2012
David McKee	Elmar Im Schnee = Elmer Karda	2011
David McKee	Elmar Und Der Teddybär = Elmer Ve Oyuncak Ayı	2011
David McKee	Elmar Und Rosa = Elmer Ve Rose	2011

David McKee	Elmar Und Willi = Elmer Ve Willi	2011
Hans de Beer.	Kleiner Eisbär, Lars, Bring Uns Nach Hause! / Küçük Kutup Ayısı Lars, Bizi Eve Götür!	2011
Geoffroy de Pennart	Müziyen İnek Sırma	2011
Ulrike Rylance	Pettson Çadır Kuruyor / Sven Nordqvist	2011
Ulrike Rylance	Pia Kommt İn Die Schule / Pia Okula Başlıyor	2011
Feridun Oral	Pirinç Lapası Ve Küçük Ejderha	2011
Martin Waddell	Uyuyamıyor Musun, Küçük Ayı?	2011
Susanne Böse	Was Ziehen Wir Heute An? / Bugün Ne Giyelim?	2011
Roland Mörchen	Wir Gehen İn Die Bibliothek / Kütüphaneye Gidiyoruz	2011
Roland Mörchen	Wir Gehen İns Fernsehstudio / Televizyon Stüdyosuna Gidiyoruz	2011
Julia Donoldson-Axel Scheffler	Zogi	2011
Susanne Böse	1, 2, 3 İm Kindergarten/ Yuvada 1, 2, 3	2010
Marianna Valentine	Anne Ben Kimin?	2010
Aline de Petign	Cemile Ve Arkadaşı Prenses Elbisesi Giyiyor	2010
Aline de Petign	Doğum Gününde Cemile İle Saatleri Öğreniyorum	2010
Aline de Petign	Gukki, Der Kleine Rabe = Gukki Küçük Karga	2010
Sven Nordqvist	Küçük Findus Kaybolunca	2010
Christine Nöstlinger	Küçük Korsan İşbaşında	2010
Nur İçözü	Küp Cadısı	2010
Lila Prap	Neden?	2010
Julia Donoldson-Axel Scheffler	Salyangoz İle Balina	2010
Aline de Petign	Cemile Tombis'e Renkleri Öğretiyor	2010
Aline de Petign	Cemile Tombis'e Sekilleri Öğretiyor	2010
Aline de Petign	Cemile Tombis'e Yeni Kelimeler Öğretiyor	2010
Aline de Petign	Cemile Tombis'e Zit Kavramları Öğretiyor	2010
Susanne Böse	So Bunt İst Meine Welt / Dünyam Ne Kadar Renkli	2010
Mustafa Cebe	Artık Hiç Kavga Etmeyelim! / Lass Uns Nicht Mehr Streiten!	2010
Elisa Prati	Hayvanlar	2008
Elisa Prati	İcatlar	2008
Elisa Prati	İcatlar Ve Kesifler	2008
Mustafa Cebe	İki Arkadaş / Zwei Freunde	2008
Betül Sayın	Mert Und Der Wundersame Fes / Mert Ve Acayip Fes	2008
Betül Sayın	Beş Çocuk Beş İstanbul	2008
İbrahim Çayır	Buzcan : Küçük Ejderha = Buzcan, Der Kleine Drache	2008
Julia Donoldson-Axel Scheffler	Kasabanın En Şık Devi	2008
David McKee	Elmar Und Das Wetter / Elmer Ve Hava	2008
David McKee		2008

	Elmer'in Bir Günü / Ein Tag Mit Elmar	
David McKee	Küçük Beyaz Ayı Nereye Gidiyorsun? / Hans De Beer. Türkçesi: Kemal Kurt	2008
David McKee	Elmer Ve Renkler : [Deutsch-Türkisch] = Elmar Und Die Farben	2008
David McKee	Elmer'in Arkadaşları : [Deutsch-Türkisch] = Elmar Und Seine Freunde	2008
David McKee	Prenses Lilliperi / Yazan ve Resimleyen: Monika Finsterbusch	2008
Behiç Ak	Uyurgezer Fil = Der Schlafwandelnde Elefant	2008
Behiç Ak	Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı = Die Kranke Platane	2008
Behiç Ak	Rüzgârın Üzerindeki Şehir = Die Stadt Auf Dem Wind	2008
Behiç Ak	Kedi Adası = Die Katzeninsel	2008
Aytül Akal	Der Elefant, Der Masern Hatte / Kızamık Olan Fil	2008
Aytül Akal	Das Fliegende Bett / Kimin Yatağı Uçuyor	2008
Aytül Akal	Yaramaz Trafik Lambası / Die Freche Ampel	2008
Aytül Akal	Das Gefräßige Buchmonster / Aç Gözlü Kitap Canavarı	2008
Aytül Akal	Das Kreischende Zahnmonster = Koca Sesli Uyku Canavarı	2008
Aytül Akal	Der Wunschbaum / Dilek Ağacı	2008
Aytül Akal	Der Ball, Der Seine Farbe Suchte / Rengini Arayan Top	2006
Aytül Akal	Das Hochhaus Im Wald / Ormandaki Apartman	2006
Aytül Akal	Die Kleine Eidechse / Küçük Kertenkele	2006
Aytül Akal	Das Schokoladenkind / Çikolata Çocuk	2006

SONUÇ

Alman Eğitim ve Kültür Bakanlığı'nın da okuma kültürü konusuna önem vermesi sayesinde, Almanya'da okuma kültürünün yaygınlaştırılmasının ulusal bir politika halini aldığı görülmektedir. Bu politikanın en önemli destekçisi olarak çocuk kütüphaneleri kullanılmaktadır. Fakat aynı uygulamanın göçmenlerin kendi ana dillerinde kitap okumasını desteklemediği görülmektedir. Bunun için Türk kökenli göçmen çocukların okul başarılarını da etkileyeceği düşünülen ana dilde kitap okuma atölyelerinin sürdürülebilir olması adına formüller geliştirilmesi ve tarafların iş birliği içinde çalışması gerekmektedir. Ana dilde kitap okumanın çocukların akademik ve dil gelişimine olan etkisi konusunda ailelerin bilinçlendirilmesi için düzenli seminerler verilmesi ise bu çalışmaların diğer ayağını oluşturmaktadır. Anadiline hâkim olan çocukların sadece bireysel bir başarı ya da kazanımdan ziyade buldukları ülkede sosyal uyum ve akademik gelişimleri için de önemli bir kazanım elde edeceği şüphesizdir.

Her ne kadar Almanya göçmenleri eğitim kalitesinin düşmesinde suçlu olarak gösterse de Türk kökenli göçmen çocukların kendi ana dillerini unutmamaları için herhangi bir çalışma içinde olmadığı görülmektedir. Özellikle, bu çalışmanın yapıldığı Almanya'nın Köln ve Bonn şehirlerindeki büyük kitapçılarda dahi Türkçe çocuk kitabının satılmadığı da tespit edilmiştir. Tüm bunların yanı sıra çocuk kütüphanelerindeki Türkçe- Almanca koleksiyonlar incelendiğinde ise nitelikli çocuk edebiyatı ile uyuşmayan bir içerik, resimleme ve çeviriye sahip oldukları anlaşılmaktadır. Almanya'da yaşayan Türk kökenli göçmen çocukların içinde buldukları bu çelişkili durumun en aza indirgenmesi için uygulanabilecek metotlardan biri çocuklara ana dil eğitimleri vermek bir diğeri ise düzenli ve sistemli olarak ana dilde kitap okuma çalışmaları yürütmektir.

Bunun yanı sıra kütüphanelerde yapılan çift dilli kitap okuma faaliyetlerinde Türkçe - Almanca günlerinin olmaması, evde ailelerin anadil becerilerinin desteklenmesi için Türkçe kitap okuma alışkanlığının öneminin farkında olmayışı, Almanya'daki Türk çocukların anadillerini doğru bir şekilde kullanmayı öğrenmesine engel olmaktadır. Fakat bu sorunun tam olarak tespit edilip raporunun hazırlanması ve buna uygun bir stratejinin geliştirilmesi için, Almanya'da özellikle Türk çocukların yoğun olduğu şehirler olan Bonn, Köln, Düsseldorf ve Berlin çocuk kütüphanelerinde yer alan Türkçe çocuk kitaplarının nitelik, nicelik ve içerik açısından değerlendirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Ağcadağ Çelik, İ. (2019). Sınıf öğretmenleri gözünden Suriyeli mülteci çocuklar. *Journal of International Social Research*, 12(66), 662-680.
- Akademie für Innovative Bildung und Management Heilbronn-Franken (2025, 3 Şubat). *Fehlende Untersuchungen zur Sprachentwicklung der geflüchteten Kinder im Deutschen*. <https://www.campus-schulmanagement.de/magazin/herausforderung-sprache-zur-situation-von-gefluechteten-kindern-an-deutschen-schulen>
- Alexander, A. P. (2005). The path to competence: A lifespan developmental perspective on reading. *Journal of Literacy Research*, 37(4), 413-436.
- Alkan, M. N. (2023). Tarihten günümüze Almanya'nın göç politikası. *Tesam Strateji*, 11(6). <https://tesamstrateji.com/yazi.php?link=tarihten-gunumuze-almanya-nin-goc-politikasi>
- Bibliotheken 2024 (2025, 25 Temmuz) Kütüphaneler 2024. Konular, İstatistikler, Talepler https://www.bibliotheksverband.de/sites/default/files/2024-10/Bibliotheken_%202024_web.pdf
- Bibliotheksausweis zum Schulstart (2024). *BibStartCard*. [Bonn Şehir Kütüphanesi okula yeni başlayacak çocuklar için kütüphane eğitimi bilgilendirme kartı]. <https://www.berlin.de/stadtbibliothek-mitte/angebote/bibstartcard/#:~:text=Die%20Bibliothekskarte%20f%C3%BCr%20Kinder%20zum%20Schulstart&text=Wie%20k%C3%B6nnen%20wir%20Kinder%20und,bei%20der%20Einschulung%20%C3%BCberreicht%20bekommen>
- Bonn Stadtbibliothek (2024, 8 Ağustos). *Sprechstunde Arbeiterkind: Bonn Stadtbibliothek Programm*. <https://fachstelle-oeffentliche-bibliotheken.nrw/2024/11/umfrage-kinderhilfswerk-medienbildung-in-der-schule-unzureichend/>
- Creswell, J. W. (2007). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- DBS- Deutsche Bibliotheksstatistik (2024) Genel Değerlendirme. https://service-wiki.hbz-nrw.de/spaces/DBS/pages/99811333/01.+Gesamtstatistik+-+Kerndaten+dt.+ab+1999?preview=/99811333/1187610636/dbs_gesamt_dt_2024.pdf
- Der Zentralbibliothek Berlin (2024, 15 Eylül). *Lesetraining*. [Berlin Merkez Kütüphanesi çift dilli okuma atölyesi, çocuk kütüphanesi hizmetleri bilgilendirme kartı]. Berlin Merkez Kütüphanesi
- European Commission (2025, 3 Haziran). *Priorities of the Erasmus+ programme* Erasmus+ Programme Guide. <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/programme-guide/part-a/priorities-of-the-erasmus-programme>
- Garip, R. N. ve Karadağ, Ö. (2024). Bir okuduğunu anlama problemi olarak papağan okurluk. *Ana Dil Dergisi*, 12(4), 797 – 817.

- Groen, M. A., Veenendaal, N. J. ve Verhoeven, L. (2019). The role of prosody in reading comprehension: Evidence from poor comprehenders. *Journal of Research in Reading*, 42(1), 37-57.
- Hamilton, C., & Shinn, M. R. (2003). Characteristics of word callers: An investigation of the accuracy of teachers' judgments of reading comprehension and oral reading skills. *School Psychology Review*, 32(2), 228-240.
- Kakırman Yıldız, A. (2025). "Türk Kökenli Göçmen Çocukların Anadil Kullanım Becerilerinin Desteklenmesinde Türkçe Kitap Okuma Kulübünün Önemi". Bellek, Bilgi, Bağlam Arşiv ve Kütüphane Üzerine Araştırmalar içinde. s. 239- 263. Ed. C.Ergün, B. Aktaş Kütükçü. İdeal Kültür Yayıncılık, İstanbul.
- Kakırman Yıldız, A. (2020). "Okul Öncesi Dönemde Çocuk Kütüphanelerinin Önemi". Çocuk Kütüphanelerinde Okul Öncesi Dönem içinde. s. 20-31. Ed. A. Kakırman Yıldız. Hiper Yayın. İstanbul.
- Kakırman Yıldız, A. (2019 a). "Çocuk Kütüphanelerinin Temel Hizmet İlkeleri". Dünyanın İyiliği İçin Çocuk Kütüphaneleri içinde. s. 13-39. Ed. A. Kakırman Yıldız. Hiper Yayın. İstanbul.
- Kakırman Yıldız, A. (2019 b). "Öğrenme Merkezi Olarak Çocuk Kütüphaneleri". Dünyanın İyiliği İçin Çocuk Kütüphaneleri içinde. s. 119- 137. Ed. A. Kakırman Yıldız. Hiper Yayın. İstanbul.
- Karasar, N. (2016) Bilimsel araştırma yöntemi. Kavramlar, ilkeler yöntemler. Nobel Akademik Yayıncılık. Ankara.
- Kintsch W. & Kintsch, E. (2005). Comprehension. In S. G. Paris & S. A. Stahl (Eds.), Current issues in reading comprehension and assessment (pp. 71-92).
- Leach, J. M., Scarborough, H. S. ve Rescorla, L. (2003). Late-emerging reading disabilities. *Journal of Educational Psychology*, 95(2), 211.
- Marjou, X. (2021). OTEANN: estimating the transparency of orthographies with an artificial neural network. In *Proceedings of the Third Workshop on Computational Typology and Multilingual NLP* (pp. 1–9). Association for Computational Linguistics
- McAulliffe, M. ve Oucho, L.A. (2025) *World migration report 2024*. International Organization for Migration Publisher. <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2024>
- Michalak, M., Lemke, V. ve Goeke, M. (2015). *Sprache im Fachunterricht: Eine Einführung in Deutsch als Zweitsprache und sprachbewussten Unterricht*. Narr Francke Attempto Verlag.
- Ministerium für Familie, Kinder, Jugend, Kultur und Sport (2013, 3 Ocak). *Förderprogramm Leseförderung*. https://www.mkw.nrw/system/files/media/document/file/mkw_nrw_kultur_bibliotheksfoerderung_foerderprogramm lesefoerderung_1_0_0.pdf
- NEP- National Educational Panel Study (2025, 11 Ocak). *Bildung für die Welt von morgen*. <https://www.neps-studie.de/Studien/Bildung-f%C3%BCr-die-Welt-von-morgen>
- NEPS Studie (2022) Bildungsverläufe in Deutschland rückblick auf mehr als 10 Jahre NEPS-Studie. https://www.neps-studie.de/Portals/6/NEPS_2022/NEPS-Studie_Bildung-fuer-die-Welt-von-morgen_Magazin.pdf
- Netzwerk Bibliothek Medienbildung (2024, 23 Ekim) Medya eğitimi kütüphane ağı. <https://www.bibliotheksverband.de/netzwerk-bibliothek-medienbildung>

- Priorities of the Erasmus+ Programme (2025). [https:// erasmus- plus.ec. europa. eu/programme-guide/part-a/priorities-of-the-erasmus-programme](https://erasmus-plus.ec.europa.eu/programme-guide/part-a/priorities-of-the-erasmus-programme)
- PISA- Programme for International Student Assessment (2023, 5 Aralık). *2022 Results: Volume I and II- Country Notes: Germany* . https://www.oecd.org/en/publications/pisa-2022-results-volume-i-and-ii-country-notes_ed6fbcc5-en/germany_1a2cf137-en.html
- Scheffler, B. ve Schmidt, A. (2018). Libraries for Children. Deutscher Bibliotheksverband e.V. (dbv). Berlin.
- Seefeldt, J. ve Syre, L. (2007) Geçmiş ve Geleceğe Açılan Kapı, Almanya'da Kütüphaneler. (Çev. Meltem Arun). BID, Almanya.
- Stanovich, K. E. (1986). Matthew effects in reading: Some consequences of individual differences in the acquisition of literacy. *Reading Research Quarterly*, 21, 360-407.
- Tan, N. (2018) Türkçenin İkinci Dil Olarak Öğretiminde Almanya'daki Göçmenlere İkinci Dil Öğretimi Deneyim ve Modellerinden Yararlanılması. *Diyalog*, Sayı 1, ss. 159- 171.
- Till, W. (2024, 4 Aralık) Mehrsprachigkeit ist ein Schatz, der noch nicht wirklich gehoben. [https://www.campus-schulmanagement.de/magazin/ herkunftssprache -mehrsprachigkeit-in-der-schule-till-woerfel](https://www.campus-schulmanagement.de/magazin/herkunftssprache-mehrsprachigkeit-in-der-schule-till-woerfel)
- Yıldız, M., ve Akyol, H. (2011). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama, okuma motivasyonu ve okuma alışkanlıkları arasındaki ilişki. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(3), 793-815.